

בכל הזמנים

בכל הזמנים ובכל הדורות אנחנו רואים, ברור שהוא מלא פרצות, הפרצות עוכרות על פני כל חוגו המוסרי לכל צדדיו. דור שוכח אלוה הוא גם בן דור סורר ומורה, זולל וסובא. מראש מקדם עת זנח ישראל את צור מעוזו, הנה מעבר מזה "זבחי אדם עגלים ישקון" (הושע יג, ב), "ויצמדו לאילילים" וישקחו אל מושיעש' (על פי תהלים קו, כח; כא), ומעבר מזה "זנות ייזן ותירוש יקח לב" (הושע ו, יא), "וגנב יבוא פשט גרוד בחורץ" (הושע ז, א); פה נשים מבכות את התמודד' (על פי חוקאל ה, יד), ושם "כל אח עקוב יעקב, וכל רע רכיל יחלף" (ירמיהו ט, ג). וזה הקו, עובר הוא גם על פני התולדה שלנו גם בן בגלות. מונר הוא הדור הזה, שוכב הוא, פראי הוא אבל גם נעלה ונשא, - נוציא מן החשבון את היחידים הגסים שלקחו להם את רוח הפרצים למסנה לעולל על ידו עלילות של גזל וחמס וכל גבלה, - נמצא כי מעבר מזה חוצפא ישגא, אין הבן מתביש מאביו, נערים פני זקנים ילבינו' (על פי סוטה מט, ב), ולעמת זה - רגשי החסד, הישר, המשפט והחמלה עולים ומתגברים, הכח המדעי והאידיאלי פורץ ועולה. חלק גדול מהדור הצעיר איננו חש כל כבוד לכל מה שהרגל, לא מפני שאפלה נפשו, לא מפני שנשפיל מאותו הגבול שהחק והמשפט עומדים עליו בדעה ההמונית הרגילה, כי אם מפני שעלה ער המקום, שלפי אותו הצביון שהרגל בו עד כה שייבט על ידו על החק והמשפט, על המסרת והאמונה בכלל, על כל טהור וקדוש, על כל אמת גדולה נצחית ואלהית אשר במשגים, מפני מעוט העבודה בתלמודם של יסודי הרגש והרעת שבמרחב התורה, - הועם זהב ושנא הכתם הטוב' (על פי איכה ו, א), עד שנדמה לו שהכל הוא שפל הרבה מערכו. הוא נתגדל ועלה בפעם אחת, הצרות מרקהו, שטפוהו, נתנו לו לב-מתנה ומח הוגה, מחדש, ועף, ולא יוכל לעמוד בשפל. בנפיש עשה לו רוחו ובמרומים ימריא, ושם לא נתנו לו עדין את חפצו. מעל ירושלים דלמטה החרבה והשוממה המשפלת עד שאול תחתיה התעלה, ולירושלים שלמעלה לא יוכל להכנס, כי אין הקדוש ברוך הוא נכנס בירושלים שלמעלה עד שייכנס בירושלים שלמטה' (על פי תענית ה, א). "מקדש מלך עיר מלוכה, קומי צאי מתוך ההפכה, רב לך שבת בעמק הבכא", "התעוררי התעוררי פי בא אורך קומי אורי, עורי עורי שיר דברי, כבוד ר' עליך נגלה" (מתוך הפיוט לכה דודי).

1. הרי קודם גמולת ש' ע"י
לאורך הדורות,
משנת בזיון
מה הגבולה?
מה השינוי?

2. כאילו גמולת ניסוח
הרי מאלוין את הדור?

3. מידו מגדל הדור
למצב רוחי כהן?

הגות המוסר

מוסר - תכונה פנימית עדינה, שוכנת
בנשמה, לבקש את הטוב, את הטוב-
המוחלט, להיות בעצמו טוב, להיות דבק אל
הטוב [א' קלז].

המוסר - הטבת ארצות החיים, אורח הצדקה
ההישגית בחיי היחיד והכלליות [א"ק א-ב].

מחבר: משה שניידר - הרב קלע

מוסריות היא, ראשית הכל, תכונה נפשית פנימית של אהבת הטוב, אהבת
הצדק והישר, אהבת הבריות וחפץ הטבתן. האדם המוסרי דבק בכל לבו
ונפשו בטוב, דביקות המהווה את צורת האישיות שלו, עד שבשבילו
להיפרד מן הטוב זה כמו להיפרד מן החיים, כי אין הוא מוצא טעם וערך
לחיים בלי אהבת הטוב והצדק. יחס נפשי זה מתבטא, אחרי כן, בהמוני
מעשים טובים, כמובן, אבל היסוד העיקרי הוא הלב הטהור, האישיות
הגדולה האוהבת את הטוב וחפיצה בו. לבניין הנפשי הישר מחנכים אותנו
ספרי המוסר. לא להורות לנו מה לעשות היא כוונתם, אלא לתוך אותנו
מה לחשוב ומה להרגיש, להורות לנו כמה עלינו להיות דקים בטוב
וסולדים מכל רע וכיעור. המוסר הוא חכמה עמוקה ורחבה של תיקון
הנפש, תיקון הרגשות, התכונות ונטיות הלב. המעשיות הטובה, מליאת
החסד לכל, היא תוצאה ראויה ומתחייבת מהתיקון הפנימי, אבל לעולם לא
יכילו המעשים את מידת האור והחיים וקרבת האלוקים, כפי שהלב מכילם.
ערך המעשים אינו אלא כטיפה מן הים לעומת ערך הלב הטהור.

ליומנו צרע ט

הקדושה אינה גלגלת כלל נגד האהבה העצמית,
הטובעה עמוק במעמקי נפש כל חי, אלא שהיא מעמידה את
האדם בצורה עליונה כזאת, שכל מה שיותר יהיה אוהב את עצמו,
ככה יתפשט הטוב שבו על הכל, על כל הסביבה. על כל העולם.
על כל החיות.

אורח הקדושה § - מאת מוסר הנהגה